

1.34a Rutiner for håndheving av aktivitetsplikten

Sist endret: 01.04.20

1. august 2017 kom et nytt og skjerpet lovverk om skolenes elevmiljø og håndtering av krenkelser mot elever. Sentralt i de nye lovformuleringene er den såkalte *aktivitetsplikten*.

Lovverk

Opplæringslova § 9 A gir bestemmelser om elevenes skolemiljø, og gjelder også for friskolene. Den nye aktivitetsplikten er beskrevet i § 9 A-4-6.

Sentralt i lovverket er at skolen ikke bare skal ha et trygt og godt skolemiljø som sikrer frihet fra krenkelser. *Elevene har rett på et skolemiljø som positivt fremmer helse, trivsel og læring.* Det skal være nulltoleranse mot alle former for krenkelser. Det er rektor som er overordnet ansvarlig ved skolen for alle forhold som har med elevenes skolemiljø å gjøre (§ 9 A-3).

§ 9 A-4 beskriver *aktivitetsplikten* som erstatter den tidligere handlingsplikten og kravet om enkeltvedtak i saker som omhandler elevenes psykososiale miljø. Her konkretiseres skolens plikt til aktivitet i form av fem handlinger:

1. Plikt til å følge med
2. Plikt til å gripe inn
3. Plikt til å varsle
4. Plikt til å undersøke
5. Plikt til å sette inn tiltak.

§ 9 A-5 gir bestemmelser om skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider på skolen krenker en elev, og § 9 A-6 beskriver Fylkesmannens rolle som klageinstans.

Definisjon av begrepene av krenkelse og nulltoleranse

Krenkelse: «Ord eller handlinger der en persons verdighet eller integritet blir krenket. Dette omfatter alt fra enkeltstående ytringer eller handlinger til gjentatte episoder, og som skaper ubehag hos den som blir utsatt for det.» (Fra NOU 2015:2).

Nulltoleranse: «Ingen form for krenkelse, som blant annet mobbing, vold, diskriminering og trakassering skal tåles på Kongshaugen.»

Instruksens virkeområde

Personer:

Denne instruksjonen gjelder alle som arbeider eller yter tjeneste på Kongshaugen uavhengig av type stilling (jf. opplæringslova § 9 A-4). Det vil si:

A) Alle med arbeidskontrakt med skolen/skoleeier slik som lærere, assistenter, ansatte i skoleadministrasjonen, miljøarbeidere, vaktmester, renholder, leksehjelp osv.

B) Frivillige som yter tjenester for skolen og på skolen, slik som skolesjakk, musikktilbud, foresattes deltakelse på turer ol.

Kongshaugen kristne grunnskole

10-ÅRIG KRISTEN GRUNNSKOLE

Org.nr.: 915 170 064

Kontonr.: 2801 46 00487

Adresse: Gamle Ravei 312, 3270 Larvik

Telefon: 33 50 00 70

E-post: rektor@kongshaugen.com

Internett: www.kongshaugen.com

Steder:

Aktivitetsplikten gjelder for alle forhold som påvirker elevenes skolemiljø, uavhengig av om det som forårsaker disse forholdene, ligger innenfor eller utenfor skolens område eller på skoleveien, om det utspiller seg i eller utenfor skoletiden. Aktivitetsplikten gjelder på samtlige arenaer som skolen er ansvarlig for innendørs og utendørs.

Nærmere retningslinjer om aktivitetspliktens virkeområde finnes i rundskriv *Udir-3-2017* om skolemiljø. Se også heftet *Aktivitetsplikten i praksis* (Pedlex, 2018).

1. Rutiner for å følge med

- 1) Plikten til å *følge med* innebærer å være årvåken til enhver tid, og aktivt observere hvordan elevene opptrer hver for seg og seg imellom.
- 2) Du skal særlig være oppmerksom på *steder* som skolegården, korridorer, toaletter, garderobes, gymsal, leksehjelp, skolevei, skolebuss og nett/sosiale medier.
- 3) Du skal ha et skjerpet ansvar overfor *elever med en særskilt sårbarhet* knyttet til f.eks. religion, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, atferdsvansker, forhold ved familie og hjemmesituasjon, historikk/erfaringer ved tidligere skole(r) ol.
- 4) Elevsamtaler og skriftlige og muntlige kartlegginger og spørreundersøkelser inngår i skolens rutiner for å følge med og forebygge.

2. Rutiner for å gripe inn

- 1) Du skal *gripe inn* mot mobbing, vold, diskriminering og trakassering hvis det er mulig.
- 2) Dette innebærer at en handler umiddelbart med sikte på å stoppe situasjonen som pågår. Slike situasjoner kan være slåsskamp eller annen *fysisk krenkelse*, utfrysningssituasjon og annen *psykisk krenkelse* og irettesettelse av elever som *krenker andre verbalt*.
- 3) I mange tilfeller vil plikten til å gripe inn også medføre bruk av fysisk makt og tvang. Dette gjelder særlig i situasjoner med slåsskamp og når en må beskytte elever, seg selv eller andre voksne mot vold, eller for å forhindre skader på materiell/eiendom.
- 4) Plikten til å gripe inn kan være begrenset av straffelovens bestemmelser (jf. f.eks. straffeloven § 271).

3. Rutiner for å varsle

- 1) *Rektor skal varsles* så raskt som mulig hvis du får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dette legger grunnlaget for at rektor får en overordnet og fullstendig oversikt over hvordan elevene på skolen har det. I de tilfeller det er mulig skal varslingen skje muntlig, men i alle tilfeller også skriftlig. Bruk *skjema for melding av krenkelser*. Rektor har ansvar for at alle saker som blir varslet om følges opp, men kan delegere oppgaver til andre.
- 2) *Rektor skal varsle skoleeier* i alvorlige tilfeller. Dette kan dreie seg om saker der krenkelsene er særlig voldelige eller svært integritetskrenkende.
- 3) Det er skjerpet aktivitetsplikt i tilfeller hvor en som arbeider på skolen krenker en elev. Dersom en ansatt på skolen får mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev skal rektor straks varsles. Rektor skal varsle skoleeier (skolestyret). Dersom en i ledelsen krenker en elev, skal skoleeier varsles direkte av den som fikk mistanke eller kjennskap til forholdet. Se eget rutinedokument (1.34b) for skoleeiers (skolestyret) rolle og rutiner i varslingssaker som angår en ansatt i skolen.

Kongshaugen kristne grunnskole

10-ÅRIG KRISTEN GRUNNSKOLE

Org.nr.: 915 170 064

Kontonr.: 2801 46 00487

Adresse: Gamle Ravei 312, 3270 Larvik

Telefon: 33 50 00 70

E-post: rektor@kongshaugen.com

Internett: www.kongshaugen.com

- 4) *Kontaktlærer* for eleven(e) som er involvert i en sak skal varsles. Det er viktig at også kontaktlærer har god oversikt over elevmiljøet i sin klasse. Den er naturlig at den som er vitne til en hendelse gir muntlig beskjed til kontaktlærer. Rektor har også ansvar for å holde kontaktlærere orientert.
- 5) Det skal være *lav terskel* for hva som skaper «mistanke om» eller «kjennskap til» at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, og dermed utløser plikten til å handle og varsle rektor.
- 6) Det skal gjøres en skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle i samråd med kontaktlærer, evt. rektor om *foresatte* til noen av partene skal varsles.
- 7) I saker hvor det settes inn tiltak og det blir laget en *aktivitetsplan*, skal foresatte alltid varsles og få mulighet til å innvirke på planen.

4. Rutiner for å undersøke

- 1) Når du får kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal du *undersøke* saken nærmere.
- 2) Undersøkelsene må være av en slik art at det fremskaffes *mest mulig fakta* om situasjonen, bakgrunnen for elevenes opplevelse og hvilke forhold i elevenes omgivelser som påvirker elevmiljøet. Dette kan innebære å avklare og undersøke forhold som ligger tilbake i tid og utenfor skoletiden og skoleområdet (eks. sosiale medier og hjemmesituasjonen).
- 3) Et ledd i undersøkelsene vil mange ganger være å fremskaffe *informasjon fra ulike parter* i saken.
- 4) Elevsamtaler, samtaler med foresatte, samtaler med ansatte på skolen som en antar har kjennskap til saken, skriftlige og muntlige kartlegginger og spørreundersøkelser (f.eks. sosiogram), systematiske observasjoner over en gitt tidsperiode inngår i skolens rutiner for å undersøke.
- 5) Undersøkelsene skal gi grunnlag for å *trekke en konklusjon* med hensyn til hva problemet består i og hvilke tiltak som skal settes inn.

5. Rutiner for å sette inn tiltak

- 1) Rektor er alltid overordnet ansvarlig for at riktige tiltak blir satt inn, og at det jobbes så raskt som mulig for at eleven skal oppleve et trygt og godt skolemiljø igjen.
- 2) Det er *kontaktlærer som skriver aktivitetsplanen*, men dette skal skje i samarbeid med rektor.
- 3) Både krenket elev og foresatte har rett til å uttale seg om og komme med forslag til tiltak.
- 4) I noen tilfeller har skolen plikt til å sette inn tiltak selv om eleven ikke ønsker det selv.
- 5) En rekke konkrete tiltak er beskrevet i heftet *Aktivitetsplikten i praksis* (Pedlex, 2018) s. 50-53. Ved mobbesaker henvises til skolens rutine for behandling av mobbesaker.
- 6) Noen ganger kan det som en del av tiltakene være aktuelt å opprette kontakt med andre instanser som kan bidra, slik som helsetjenesten, BUP, PP-tjenesten og barnevernet.

Mal for føring av aktivitetsplan finnes under «skjema» i personalhåndboken og ligger ute på fellesområdet på servere.

Anbefalte ressurser

En rekke gode nettressurser og litteratur er listet opp på s. 56-57 heftet *Aktivitetsplikten i praksis* (Pedlex, 2018). Heftet *Jussen i skolemiljø saker* (Pedlex, 2019) er nyttig for skolens ledelse og skoleeier.